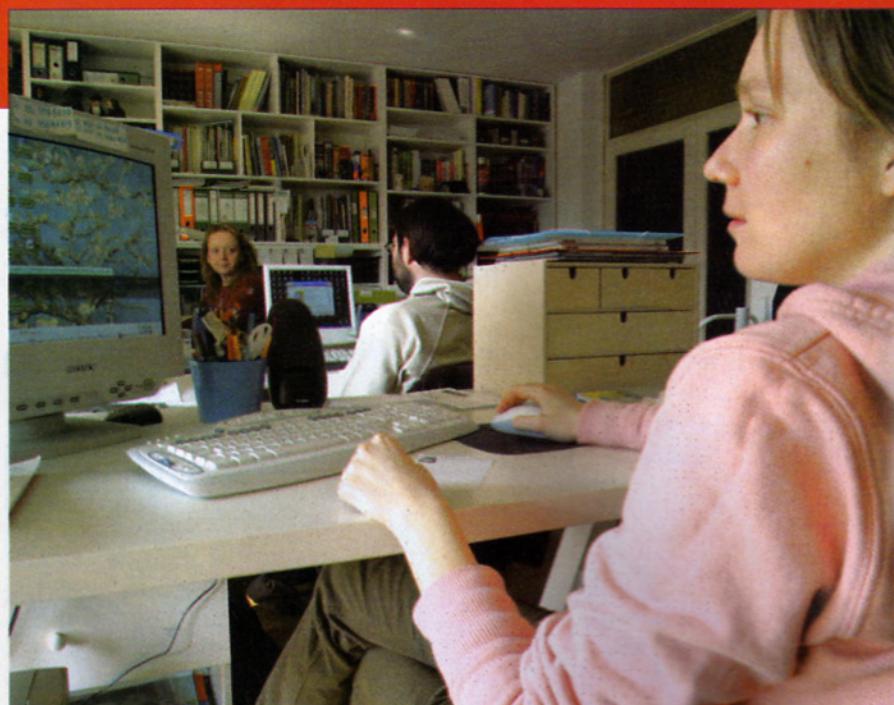

Nekoč je skupaj z bobrom plavala po vseh slovenskih rekah, potokih in jezerih, a smo jo preganjali do roba izumrtja. Marjana Hönigsfeld jo že od leta 1978 poskuša obvarovati. Pred kratkim je EU njen prizadevanje ovrednotila za projekt LIFE.

JAROSLAV JANKOVIČ

ima občutek, da vidri dobro kaže.

Prostori Inštituta Lutras je Marjana Hönigsfeld s sodelavci uredila kar doma.

[V Evropi živi le ena vrsta vidre]

pnem skače še enkrat hitreje. Zlahka se potoji do 18 metrov globoko.

Vidra je prav na vrhu prehranjevalne verige, zato nima naravnih sovražnikov in je hitrejša od postrvi, ki je njen glavni plen. Ribe stavljajo kar 80 odstotkov njenega jedilnika, preostali plen so raki, dvoživke, ptiči, mali sesalci, tudi vodne žuželke. Evrazijska vidra pleni predvsem ponoči, zato njen življenje zelo slabo poznamo.

Veliki predhodnici. »Vidra je posebnost narave!« pravi Marjana. Ker ne zna držati jezika, je ne marajo preveč. Na telefon se oglaša: »Inštitut Lutra, prosim!?« Svoj inštitut je ustanovila potem, ko je na Mladinski knjigi ostala brez službe, kjer so jo dobesedno vrgli na cesto. Prijavljala se je na vse mogoče projekte okoljskega ministrstva.

Marjana Hönigsfeld je prva v Sloveniji, ki se je v neko žival tako zaljubila, da je ta postala njen življenjsko delo. Je nekakšna sloven-

Marjana Hönigsfeld med nabiranjem drekcev – vidrekov za analizo DNK, na podlagi katere lahko določijo število vider na nekem manjšem območju.

V Sloveniji je v petdesetih letih živila tako rekoč ob vseh jezerih in rekah. Potem sta se začela industrializacija in onesnaževanje. V očeh ribičev je bila velik škodljivec, saj jim je plenila ribe pred nosom, zato so leta 1960 razpisali nagrado. Omenimo, da so bila šestdeseta nenaklonjena varovanju narave. Naši starši so prisegali na industrializacijo, intenzivno kmetijstvo, celo znanstveniki so takrat še vedno prisegali, da lahko oceani prenesejo vsa onesnaženja.

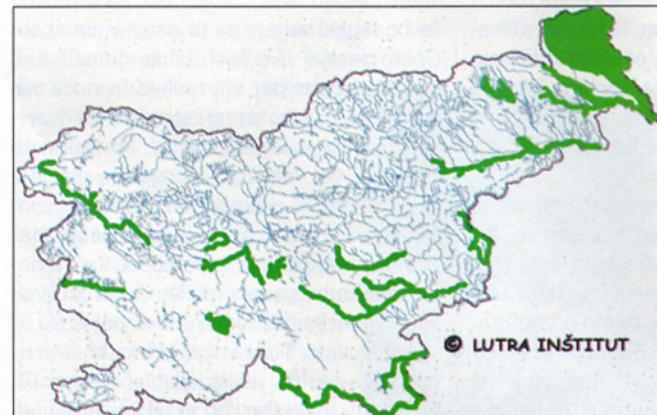
O tem, koliko vider je pred stoletjem živilo ob naših vodotokih in jezerih, govori podatek, da so jih na Kranjskem v letih od 1874 do 1913 vsako leto v povprečju odstrelili ali polovili 37. Koliko so jih odstrelili na črno – rabuščanje je bilo takrat že splošno priznано. Med letoma 1949 in 1973, ko so slovenski lovci začitili vidro, za kar jim gre vse priznanje, saj so bili med prvimi v Evropi, so jih po lovskih družinah v pov-

MILIJON EVROV ZA LEPOPOTICO IN ZVER

Kdo bi o njej vedel največ, se je vprašala Marjana Hönigsfeld. Začela je zahajati v lovsko družbo. Jagri so jo najprej čudno gledali, a je bila dovolj predzrna, z njimi kakšen večer popivala in so ji počasi zaučali. Tako je dobila prve podatke o razširjenosti vidre. Prerisala je geografske meje Slovenije in barvito označila ozemlja, kjer naj bi še živila zelo ogrožena žival. Takrat jo je do-

ber meter dolga in črno-sivo odlakana zver s hidrodinamičnim telesom zagrabila in nikoli več spustila.

Ne ustraši se niti volka. Vidra (*Lutra lutra*) je res nenavadna zverina – dvoživka, ki je v vodi hitrejša od postrvi, na kopnem nevarnejša od najbolj krvolčnega psa. Ne pozabimo, da se v divjini za plen brez težav spopade z volkom. Ribo prime s kremlji na prednjih nogah in z zobovjem zgrize vanjo, tako kot medved. Z njim ima mimogrede več skupnega kot z bobrom, ki ji je na daleč dokaj podoben in živi v podobnem okolju, a je sorodnik podgan, vidra pa spada med kuñe, zato je po zobovju bliže mačkam in volku, ki ji, mimogrede, v spopadu za ribo nista kos. Njeno telo je skoraj idealne hidrodinamične oblike, zato plava sunkovito elegantno s hitrostjo do 10 kilometrov na uro, medtem ko na ko-

Pregledna karta razširjenosti vidre v Sloveniji: zeleno so označeni vodotoki ali stoeče vode, kjer se je vidra pojavljala v zadnjih petih letih. Karta ni rezultat sistematičnega pregleda, temveč je orientacijska, pripravljena po različnih virih: terenska inventarizacija Inštituta LUTRA, sporocila sodelavcev, sporocila o nesrečah (povozih) itn. Upoštevani so le sorazmerno zanesljivi viri.

Že najmanjši pišjo vznemiri.

ska Dian Fossey, ki je v sedemdesetih v osrčju Afrike proučevala gorile, ali njena priateljica in teknička Jane Goodall, ki je živila s šimpanzi. Slavna antropologinja je pred meseci obiskala Slovenijo in je njena velika vzornica, medtem ko so Dian leta 1985 z maceto pobili divji lovci. Samo zato, ker je hotela zavarovati gorske gorile.

Marjana ni v taki nevarnosti, a živi za slovenske razmere podobno terensko življenje svojevrstne čudakinje, ki glasno govorila, da se je ljudje včasih kar malce bojijo. Ker je nedotaknjeno in z vodami sorazmerno bogato območje Goričkega zadnje veliko sklenjeno območje vidrine populacije, tedne in tedne preživila ob goričanskih izvirih, potokih in jezerih. Nazadnje je skozi čezmejni projekt Phare obdelala Hodoško jezero, v katerem živi vidra od nekdaj. V ta namen je izdala veliko poljudno zgibanko z naslovom Vidrin paradiž.

Kdo je škodljivec? V Evropi živi le ena vrsta vidre, evrazijska (*Lutra lutra*), ki je med vsemi 13 vrstami najpogostejsa na planetu. »Naša vidra ima najobsežnejše življenjsko območje: srečamo jo od iglastih gozdov Karpatov do panonskih ravnic, včasih se priklati celo do južnih in severnih obal evropske celine.« Evrazijska vidra se od drugih vrst loči po značilnem smrčku, oblikovanem v obliki odprtne crke W.

Značilne sledi v blatu

prečju uplenili 35 na leto. Ko lovci nehajo streljati vidre, ni več zanimanja zanje, ni števja ustreljenih, zato ni več opazovan in podatkov o njihovem številu ob slovenskih vodah. Lovska zveza dobiva le podatke od lovskih družin o spomladanskem staležu divjadi. Med temi so tudi podatki o opazovanju vider. Leta 1973 naj bi jih bilo 157, dve leti pozneje le še 120, medtem ko jih lovci leta 1979 naštejejo kar 312, leto pozneje 253 in